
DANSA-JAZZ

Marta Castañer i Balcells, llicenciada en EF, Pedagogia i CE. Professora GRE-INEFC-Lleida

---

(Conjunció de la gimnàstica neosueca, dansa acadèmica i jazz).
Apareguda en la Gimnaestrada de Viena 1966, es desenvolupa amb Mònica Beckman que considerarà la necessitat d'utilitzar la música com a factor educatiu (creativitat i motivació), i la riquesa del folklore autòcton afroamericà.

Modern Jazz Dance, Rock Jazz, Comedia-musical-Jazz, Disco-Jazz, Funky-Jazz, Free Style Jazz... són diverses accepcions que hom pot trobar arreu en submergir-se en la complexa forma d'expressió artística que és la DANSA-JAZZ.

Apropant-nos més al nostre mercat, la gimnàstica-Jazz, l'Aerobic's, voreigen la Dansa-Jazz i en entrar en el terreny de designació de la "dansa" mètodes i objectius es confonen, sobretot per qui perd la visió teleològica, si no filosòfica de cadascuna d'aquestes activitats. Estem acostumats a veure-les com a mercaderies de consum on els valors artístics, pedagògics i formatius generen una amalgama poc delimitada per a cadascuna d'aquestes activitats.

La gimnàstica, per la seva aplicació utilitària, esdevé molt més popular que la dansa, malgrat ser la manifestació artística més primària de l'home, per tant hom acostuma a fer extensible la concepció gimnoesportiva de la Gym-Jazz a la Dansa-Jazz en detriment de la seva essència artística.

La Dansa-Jazz es fonamenta en un valor tècnic-artístic la finalitat de la qual és el *propri desenvolupament de l'acció dancística* i les seves dimensions de *cóm i què desenvolupar vers l'espectacle*. L'especificitat rau en la sol.licitud d'estètica i creació dins l'expressió del moviment.

De forma molt més recent i alhora coetàniament a la Dansa-Jazz, la *Gimnàstica-Jazz* es fonamenta en un valor *gimnic-utilitari* on l'important són els *resultats físico-motrius* de determinades accions. L'objectiu de millora de la forma física i la salut troba en el Jazz un suport motivacional i d'excitació emocional del sistema nerviós en emprar la *música com a potenciador dels moviments gimnàstics*.

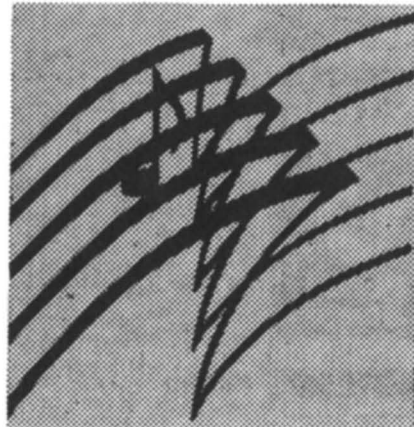
Certament ambdues activitats solen

convergir en alguns *objectius comuns* quant al *coneixement del propi cos* i al *tipus de sol.licitud físic-motor*; de fet la Gimnàstica-Jazz és el resultat d'un tipus de gimnàstica tradicional que ha absorbit alguns trets de la Dansa-Jazz tals com: els *moviments d'oposició i dissociació* i el fet d'emprar uns estils de música semblants.

Un estil de dansa vulnerable

Vulnerable quant a que la **Dansa-Jazz** ha anat sobrevisquent a cada època en saber adaptar influències i modificacions de diferents ètnies al carretó d'història que des de fa anys arrossega. El Jazz no és només música o dansa, o un estil de música que incita el moviment corporal, és un tipus d'expressió artística complexa i de gran riquesa quant a que esdevé un mitjà comunicatiu, amb un llenguatge propi del fer de cada comunitat i canviant de generació en generació. Com diu Hélène Pisard: "*És un tot sonor i corporal, imatges simbòliques, melodies ritmades, clams i burles carregades d'esperança, d'exaltació de la revolta*".

Cal remarcar que la Dansa-Jazz ha conservat la capacitat d'improvisació

tal i com la música jazz s'ha caracteritzat des de sempre.

El Jazz, abans d'ésser música instrumental o traduir-se en Dansa, fou essencialment vocal:

– Dos segles enrere el culte de Voodoo exportat pels esclaus.

– Les cerimònies protestants vers 1800.

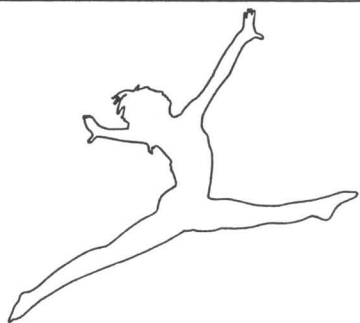
– Els *Blues o gospels* com a cants o crits dels paisans negres.

Fou després de l'abolició de l'esclavatge que la comunitat negra inicià una gran llibertat d'interpretació instrumental del jazz ja dins la comunitat americana.

Les arrels dancístiques del jazz són els gestos ancestrals que acompanyaven els rites i les cerimònies antropològicament descrites com de "pas" (neixements, pubertat, casament, mort), on la dansa canalitzava les emocions del moment, del "pas", a través del moviment.

Posteriorment en passar per la via americana, el Jazz esdevé el modus d'expressió de la vida urbana i moderna, caracteritzada per un "deixar anar" al cos inspirat per la varietat del llenguatge urbà.

Així, doncs, la Dansa-Jazz s'ha vist nodrida per la dansa africana i la dansa moderna americana, és a dir, per la dansa negra d'una banda i la dansa folk per l'altra, barreja que donà origen a la dansa Tap. Trobà un dels millors motors coreogràfics amb el treball d'Alvin Ailey, qui a través d'una acurada tècnica de dansa clàssica i de Modern-Danse, aconseguia traduir en expressió jazzística l'experiència de la misèria humana, prostitució, violència..., una Dansa-Jazz portadora d'un veritable missatge humà. La Dansa-Jazz va anar adaptant part del tecnicisme de la dansa clàssica acadèmica i moderna que li aportaren Jack Cole i

Twyla Tharp entre d'altres.

Però el llenguatge occidental ha oblidat la primerenca arrel del Jazz globalitzadora d'una expressió complexa i total; l'ha traduït sota els seus esquemes lògics i analítics que han nuat el Jazz en tres directrius: el Jazz, *propriament dit*, per a designar l'estil musical, els Blues o Gospels són els cants primitius i la Dansa-Jazz que correspon al moviment corporal.

Si en els principis de segle la base era bàsicament l'improvització. Les tendències de la dansa moderna, que trenca els cànons clàssics del ballet, fa les seves incursions, vers els anys trenta, en la Dansa-Jazz quant a l'aspecte co-

reogràfic adreçat a la creació d'espectacles, amb la qual cosa es constata una trajectòria que va des d'un tipus de dansa etnològica que responia a una funció social, a un tipus de dansa més escènica causada per l'adaptació continuada de diferents tarannàs culturals i artístics de la dansa.

Una evolució dancística i musical

La trajectòria canviant de l'estil del jazz musicat ens delata l'evolució d'alguns trets de la Dansa-Jazz.

En termes generals hom pot distingir dues formes ben diferenciades en fun-

ció de la base temporal del ritme emprat, així:

El Jazz Cool el donen tots els estils musicals de ritme lent i malencònic de caire més ancestral provinent de l'època de l'esclavatge. Generen un tipus de moviment més continuat i ondulatori on el centre d'acció rau en els moviments pèlvics alhora que es dona una sensació de vinculació, inclús "fusió", amb el sòl degut al constant contacte que els peus mantenen amb ell.

El Jazz Hoot respon a uns esquemes rítmics ràpids i més o menys trepidants. Correspon al sentir ètnic africà on el moviment del cos en la dansa té una funció percussiva i d'accentuació

constant. Alhora aquest mateix esquema tribal es tradueix de forma semblant en el pas ja esmentat, a la urbs moderna americana on els nous estils musicals evoquen l'agitació de la vida urbana.

Actualment es sol utilitzar prioritàriament els ritmes binaris, sempre constants que solucionen el temps dels moviments la qual cosa indueix a utilitzar de forma excessiva segons el meu parer, la música disco; però... ¿i el plaer d'intentar adaptar moviments a esquemes rítmics incerts que hom no pot preveure per la qualitat de la música? Quan està assimilada la base tècnica de la dansa acadèmica hom pot gaudir imbuït-se en un tipus de Jazz polirrítmic com el de Count Basie o Mile Davis... saber carregar o simplificar el ritme donat per una trompeta, saber accentuar el contratemps ...tot amb les infinites possibilitats de moviment del cos.

Com ja he esmentat, les arrels dancístiques del Jazz rauen en els gestos ancestrals dels rites de pas on la dansa canalitzava les emocions del moment, l'expressió de l'energia generava la creació de formes rítmiques molt diverses i, en molts casos, de difícil decodificació; així tenim, per exemple, les anàlisi de les línies de composicions rítmiques emprades pels Pigmeus, que només s'han aconseguit fer per l'ajut de mitjans informàtics, la qual cosa ha permès evidenciar la complexitat de la seva polifonia i la precisió de les correspondències rítmiques donades per simples instruments rudimentaris com flutes, bastons, les mans i la senzillesa de la veu.

Aquest substrat aflora en l'estil "swingante" dels Jazz-Bands, de principis de segle, on els negres introdueixen ritmes a 5 temps, contre-temps i sincopes que donen una sensació de continu balancejament rítmic.

D'altra banda cal tenir present el que he esmentat sobre la capacitat de la Dansa-Jazz d'evolucionar en funció de la música i el tarannà social del moment. La història en aquest cas ens serveix de molt, ara podem fer antologia d'èpoques passades gràcies a aquesta forma d'expressió artística i jugar amb tots els seus elements:

des dels Ragtimes d'en Scott Joplin, interpretats al piano i ballats a mode de claqué a representar un gènere burlesc com el *Cake-Walk 20* amb la música d'en Louis Armstrong i gaudir d'aquell balancejament rítmic constant de que parlàvem, així com recordar els *Charleston* i el *Big Apple* (inclús recordar les "marathons" de ball per parelles de l'època). Crear alegres grans musicals tipus *All that Jazz*, fins a entretinguts muntatges de *Free-Style-Jazz* de caire Pop o bé Rock.

Les bases de treball tècnic

El món del jazz genera una atmosfera de treball físic molt diferent de la que genera la dansa clàssica i acadèmica, sempre sobrenatural i encasellada en les seves línies. Gaudeix d'un caràcter contemporani adreçat a la vida moderna i sobretot la de caire urbà.

Després de dibuixar els paràmetres d'evolució de la Dansa-Jazz com a forma d'expressió ètnic-social, cal pintarlos amb llur forma d'expressió tècnic-artística. Sintèticament cal fixar els següents aspectes:

– una verticalitat "baixa" deguda a la gran relació amb el sòl, a través dels demi-pliés, que evoquen la Dansa Africana per contrast al sentit "aeri" de la Dansa Clàssica*. Aquest aspecte està directament relacionat amb la forma d'atac del sòl amb el peu plà i no amb la punta com en clàssic.

* recordar l'etimologia de Jazz amb chassé

– canvis de pes a través de desplaçaments ràpids d'un peu a un altre, permeten els canvis de direcció i el treball del contra-temps.

– la tendència dels moviments surten del maluc i confereixen un caràcter sensual a la dansa.

– la naturalitat dels moviments en base a la marxa natural que indica que la majoria de moviments es realitzin en oposició segmentària i articular (braços-cames-espatlles-cap-maluc...).

– gran importància al treball de dissoociació o "aïllament" segmentari així com dels moviments angulars.

– arran de la dansa acadèmica, la Dansa-Jazz s'ha procurat una disciplina tècnica quant a pliés, relevés, battements, ronds des jambes, passés, chassés, tours, pirouettes i tot tipus de girs i salts.

– arran de la dansa moderna s'inclou el "contract" com a element de treball tècnic que coadjuva a la canalització d'energia així com afavorir l'estil relaxat que requereix la Dansa-Jazz. (Recordar que la característica d'improvització i de saber imbuït-se en una rítmica més o menys sincopada depèn de la capacitat de saber combinar la tensió dels moviments enèrgics amb un relaxament informal).

– predomini del treball en paral·lel* i inclusió de moviments en en-dedans (rotació interna del maluc).

Relació música/Dansa-Jazz

En revisar la utilització que de la música en fan els professionals de la Dansa-Jazz tant per les seves composicions com dins les sessions que imparteixen, hom pot constatar una certa diversitat però sempre dins d'uns cànons co-

* les puntes dels peus dirigits frontalment, les articulacions del maluc, genoll i turmell s'encaren frontalment.

---

muns que difereixen de la llibertat total d'elecció musical de la dansa moderna i contemporània. Per a ells la música Jazz aporta varietat de formes rítmiques, contra-temps, síncopes, silencis... que impliquen una multiplicació indefinida de les possibilitats de moviments. Així, per exemple, per a Michel Rají, és la gran dificultat de la pròpia música la que obliga a conèixer les impulsions ternàries, les síncopes, els contre-temps, que fomenten la improvitació, però quan requereixes que els moviments es basin en un tempo, la musicalitat i els impulsos, el Jazz no serveix, cal recórrer a músiques com les de Keith Jarrett, John Surman... Per a Matt Mattox "és una recerca constant d'una relació íntima amb la música".

De forma generalitzable podríem dir que amb la música no es cerca un simple acompanyament sinó que aquesta és emprada com a mitjà pedagògic per a imprimir una certa emocionalitat als ballarins, o per tal de crear un ambient, que com ens diu Serge Alzetta cada alumne reacciona a un tipus d'instrumentació, de veu i de musicalitat concreta.

D'altra banda, pels debutants, hom sol utilitzar les nocions rítmiques binàries i ternàries com a forma d'apropament i d'iniciació a la música-jazz.

De fet la cobertura musical que actualment suporta la dansa-jazz peca d'un cert eclecticisme, la música de moda de cada temporada és la més fàcil d'emprar. És que el que més importa és complaure a la majoria?

La Dansa-Jazz es caracteritza sempre pel ritme, de fet hom no podria diferenciar la vibració sonora de la vibració corporal o energètica. Hélène Pisard.

Si aquesta veritable fusió ha acompanyat a la Dansa-Jazz en tota la seva evolució històrica, per què perdem aquest sentit en voler racionalitzar els moviments i neutralitzar, si no reduir el repertori musical de suport?

BIBLIOGRAFIA

DOOD, GRAIG.- *Ballet and Modern Dance*. New York, E.P. Dutton. 1980.
GIORDANO, GUS.- *Antology of American Jazz Dance*. Gd, Evasto Illinois.

MEURCER, ROBERTO.- *Jazz Dance*. Education Physique et Sports n° 170. 1981.

PISARD, HÉLÈNE.- *La danse jazz. De la tradition à la modernité*. Paris, Gd, Amphora. 1984.

WILLIEM, LYDIE.- *La danse de jazz*. Revue de l'Education Physique. 1979.